

До:

Г-н Томислав Дончев,
Заместник министър-председател и
Министър на иновациите и растежа
ms_register@government.bg

Копие до:

Г-н Иван Иванов,
Министър на регионалното развитие и благоустройството
e-mrrb@mrrb.government.bg

Г-н Борислав Гуцанов
Министър на труда и социалната политика
mlsp@mlsp.government.bg

Г-н Жечо Станков
Министър на енергетиката
e-energy@me.government.bg

Г-н Димитър Гърдев,
Председател на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове Народно събрание
51_kevkef@parliament.bg

Относно: Становище от 12 граждански организации по „Проект на ПМС за организация и координация на подготовката на Социалния план за климата на Република България и за определяне на органите и структурите, отговорни за неговата подготовка и управление, и на техните основни функции”, публикуван на сайта за обществени консултации <https://www.strategy.bg/publicconsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=8943>

Социалният план за климата (СПК) има за цел да смекчи социалните последици от включването на емисиите на парникови газове от сградите, автомобилния транспорт и допълнителни сектори в обхвата на Директива 2003/87/ЕО, въвеждаща схема за търговия с квоти за емисии (ЕСТЕ 2). **Поради ограничените ресурси на СПК средствата трябва да бъдат насочени изцяло към уязвими домакинства и микропредприятия, засегнати от енергийна и/или транспортна бедност, като подкрепата да бъде предоставяна единствено на най-нуждаещите се.**

Разработването на СПК следва да се основава на **прозрачни и приобщаващи процеси с активно гражданско участие**. Обществените консултации и информационните кампании трябва да осигурят информираност относно предстоящите ценови промени, свързани с ЕСТЕ 2, както и възможностите за облекчения чрез СПК и приходите от схемата. За да се гарантира ефективно отразяване на нуждите на засегнатите групи, е необходимо да се ангажират широк кръг партньори – неправителствени организации, синдикати, енергийни общности, академични институции, консултативни групи, представители на маргинализирани общности, микро-, малки и средни предприятия, както и енергийно бедни граждани.

Социално-икономическата уязвимост е многопластова, поради което **СПК трябва да осигури прилагане на мерките по начин, който не допуска изключването на групи в неравностойно положение**. Гарантирането на справедлива и ефективна подкрепа изисква **активен диалог и координация с всички заинтересовани страни**, уеднаквяване на процеса на консултация, участие спрямо изискванията на Регулацията за СФК, Ръководствата за добри практики¹ относно СФК, както и прилагането на принципа на партньорство, съгласно заложеното в Регламент (ЕС) 2021/1060 и Европейския кодекс на поведение за партньорство².

СПК следва да бъде представен на Европейската комисия до 30.06.2025 г. В момента липсват определена времева рамка, ясно разписани етапи, правила за прозрачност, работен график и структурирана процедура за програмирането му с участие на заинтересованите страни. **Липсват определени срокове за разработване и консултации на първа чернова за обсъждане, финална чернова, както и за начало на действието на Плана.** Освен това в постановлението липсват срокове за извършване на екологична оценка от Министерството на околната среда и водите (МОСВ) на Социалния план за климата. Освен от забавянето и неяснотата на процеса, искаме да изразим притеснението си от закриването на координационното звено към МС, по-малко от 4 месеца от крайния срок за предаване на Плана, и липсата на ясни рамки, по които ще продължи работата по СПК. В допълнение, в съобщението за Проект на ПМС на портала за обществени консултации, дори не е обозначено къде и на кого заинтересованите страни трябва да предоставят становищата си.

Съществен дефицит в общественото пространство е **липсата на широка информационна кампания, която да популяризира и обясни както ползите от въвеждането на политиките на ЕС за българските граждани**, така и пречките които имаме при тяхното изпълнение. Затова е необходимо Дирекция „Централно координационно звено“ в Министерския съвет да създаде и приложи навреме широка информационна кампания в националните медии.

¹ [Good practices for the Social Climate Plans – European Commission](#)

² [Делегиран регламент \(ЕС\) № 240/2014 на Комисията от 7 януари 2014 година относно Европейски кодекс на поведение за партньорство в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове](#)

С оглед на това предлагаме:

- Излъчване на **наблюдатели от гражданския сектор** в Междуведомствената комисия.
- Създаване на **експертни работни групи във всяко ресорно министерство с участие на представители на гражданския сектор.**
- Създаване на **мониторингов комитет**, следящ процеса по подготовка и изпълнение на СПК, с участие на представители на гражданския сектор.

Предложената в чл. 7, т. 1 Информационна система за Социалния фонд за климата е по същество система за контрол и отчитане на разходите по СФК в рамките на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейските фондове (ИСУН). Тя няма връзка с информационната система за идентифициране на уязвимите домакинства, регламентирана в Наредбата към чл. 38д на Закона за енергетиката, която трябва да се създаде и поддържа, за да се гарантира коректното идентифициране на целевата група домакинства в енергийна бедност.

С оглед на закъснелия процес, липсата на данни и сложността на идентифицирането на уязвимите групи, предлагаме да се създаде **допълнителен механизъм за насърчаване на сътрудничеството и редовен обмен на информация между заинтересованите страни.** Това включва:

- Създаване на електронна платформа за обмен на информация между отговорните институции и заинтересованите страни.
- График за редовни срещи, които да осигурят двустранна комуникация и координация в допълнение към стандартните обществени консултации.

Необходимо е да се засили институционалният капацитет на местните власти, икономическите и социалните партньори и гражданските организации, за да могат те да участват смислено в подготовката, изпълнението, мониторинга и последващата оценка на СПК. Управляващите органи трябва да гарантират, че има достатъчно персонал за изпълнение на мерките по СКП, включително за последващи процеси с участващите заинтересовани страни.

Достъпът до СПК трябва да бъде лесен и ясен, без да създава административна тежест за микропредприятията и уязвимите домакинства. В същото време управляващите органи трябва да разполагат с достатъчен капацитет за ефективно управление на процеса. **Заявленията следва да бъдат достъпни както в дигитален, така и във физически формат.** Социалните партньори – неправителствени организации, местни мрежи, жилищни асоциации, енергийни общности, и др., могат да допринесат за по-бързо и ефективно разпределение на средствата.

Домакинствата могат трайно да преодолеят енергийната бедност и зависимостта си от изкопаеми горива чрез съчетаване на дългосрочни енергоспестяващи мерки с временна финансова помощ. Тези мерки подобряват топлинния комфорт, носят здравни ползи и насърчават активното участие на гражданите в енергийния преход.

За да бъдат енергийните подобрения достъпни за домакинства с ниски доходи, схемите за подкрепа трябва да включват субсидии, авансови плащания и предоставяне на техническа помощ. Това ще осигури достъп до енергийна ефективност за най-уязвимите групи и ще допринесе за реално намаляване на разходите за енергия.

За идентифициране на уязвимите домакинства няма информационна система по реда на чл. 38д, ал.5 от Закона за енергетиката, въпреки че с [Наредбата за критериите, условията и реда за определяне на статут на домакинство в положение на енергийна бедност и на статут на уязвим клиент за снабдяване с електрическа енергия](#), в Глава IV бе регламентиран ред и механизъм за функциониране на информационната система. От м. декември 2023 г. до момента Министерският съвет не е определил отговорна институция, която да създаде и поддържа информационна система за домакинствата в положение на енергийна бедност и за уязвимите клиенти за снабдяване с електрическа енергия. По силата на същия член от ЗЕ, тази институция следва да е определена и за нуждите на СПК. Ето защо считаме, че именно в Проекта на ПМС за СПК тази институция следва да бъде ясно определена и да започне незабавни стъпки по създаването на Информационната система по чл. 38д от ЗЕ.

Предложеното разпределение на средствата от СФК между области на интервенции не е мотивирано. Разпределението на средства за сгради, транспортен сектор, пряко подпомагане на доходите и техническа помощ, би следвало, съгласно член 6, параграф 1, буква г) и д) от регламента, да се определя въз основа на: 1) прогнозата за вероятните последици от увеличението на цените и 2) прогнозиране на броя и определяне на уязвимите домакинства, уязвимите микропредприятия и уязвимите ползватели на транспорт. Например за достъпа до обществен транспорт и основни услуги, би следвало да се определят най-засегнатите области. Важно е да се подчертае, че **включването на мерки за предоставяне на пряко подпомагане на доходите не е задължително** (член 4, параграф 3 от Регламента за СФК). Освен това то **следва да се използва от 2027 г., след като ЕСТЕ 2 бъде напълно въведена**. Директното подпомагане на доходите трябва да бъде временно и постепенно да се премахва с набиране на сила на структурните мерки.

В допълнение, трябва да се прави разграничение между незадължителна директна подкрепа на доходите и структурни мерки и инвестиции, които трябва да бъдат включени в плановете в съответствие с член 8, параграф 1 от Регламента за СФК. За целите на Фонда **всяка мярка, която има за цел да окаже положително дълготрайно въздействие върху постигането на климатична неутралност в ЕС до 2050 г., или да намали зависимостта от изкопаеми горива, не трябва да се счита за пряка подкрепа на доходите.**

Например ваучер, който може да бъде изразходван само за подмяна на прозорци в жилища, обитавани от уязвими домакинства, се счита за структурна мярка, а не за пряко подпомагане на доходите, тъй като има за цел да повиши енергийната ефективност на сградата и има общо положително въздействие върху климата. По същия начин, ваучер за обществен транспорт (напр. портфейл за мобилност) или целева намалена тарифа за обществен транспорт няма да се считат за пряко подпомагане на доходите, тъй като и двете мерки насърчават използването на обществен транспорт, което е по-чисто решение от използването на частни транспортни средства, захранвани от изкопаеми горива.

Фактът, че към момента информационна система по чл.38д не съществува, поставя под риск идентифицирането на уязвимите домакинства. **Лицата, които към момента са заявили помощ за отопление и са одобрени за нея, са на практика идентифицирани уязвими домакинства, които са в екстремна енергийна бедност и подкрепата по линия на СФК може на първо време да бъде фокусирана именно върху тях.** Тази група от хора е запозната с процеса на кандидатстване, приема го и има доверие в него. Напълно приложимо е бланката на заявлението за помощ за отопление да бъде разширена и да се превърне в заявление и за помощ за отопление, и за помощ от СФК. Достатъчно би било в бланката да се отбележи, че освен помощ за отопление лицето кандидатства и за подкрепа от СФК, която да бъде ограничена до няколко конкретни мерки, които могат да бъдат изпълнявани самостоятелно във всяко домакинство - най-вече смяна на дограма и смяна на отоплителен уред. Това означава, във формуляра освен всичко друго, което лицето декларира за доходи, имотно състояние, социален статус и др., да има още 2 реда, в които то декларира състоянието на дограмата му - стара, частично сменена, нова и вида на отоплението, което ползва. **Така използвайки съществуващ процес, заявленията приети и обработени от АСП, ще бъдат споделяне с МРРБ,** които са отговорна институция за мерките за сградите. **Одобрените лица ще имат право на ваучер на стойност, например 2500 лв, с който могат да отидат при предварително одобрен от МРРБ доставчик на услугата подмяна на дограма или доставчик на услуга смяна на отоплителен уред и да постигнат частично подобряване на енергийните характеристики на жилището си, намаляване с 30% на загубите на топлина и съответно на разходите за енергия.**

За по-лесното запознаване с предложените от нас промени и тяхната мотивация по ПМС за СПК прилагаме следната [таблица](#).

Имайки предвид важността на горепосочените предложения и експертизата на членовете на гражданските и академичните организации, които представляваме, смятаме за важно да продължи диалогът между нас и отговорните министерства. В тази връзка бихме оценили положително, ако определите лице/а за контакт.

Дата: 12.03.2025 г.

От името на:

Име на организация	Контакти	Лого
Екологично сдружение „За Земята“	<p>Светослав Стойков svetoslav@zazemiata.org</p> <p>Даниел Попов dpopov@bankwatch.org</p> <p>Десислава Стоянова desislava@zazemiata.org</p>	
Фондация „Подслон за човечеството“/Хабитат България	<p>Минчо Бенов benov@hfh.bg</p> <p>Ася Добруджалиева dobrudjalieva@hfh.bg</p>	
Център за енергийна ефективност ЕНЕфект	<p>д-р Драгомир Цанев dtzanev@eneffect.bg</p>	
WWF България	<p>Райна Попова rpopova@wwf.bg</p> <p>Теодора Пенева tpeneva@wwf.bg</p>	
СНЦ „орион – Грижа за Лидери и Авторитети“ (Орион грид)	<p>Милена Статева theoriongrid@gmail.com</p>	
„Грийнпийс“ – България	<p>Меглена Антонова meglena.antonova@greenpeace.org</p> <p>Балин Балинов balin.balinov@greenpeace.org</p>	

<p>Софийска енергийна агенция СОФЕНА</p>	<p>Здравко Георгиев zgeorgiev@sofena.com</p> <p>Диана Паунова-Галева dpaunova@sofena.com</p>	
<p>БАКК</p>	<p>Цвета Наньова tzveta.naniova@bacc-jsc.org</p>	
<p>Институт Кръгова Икономика</p>	<p>Асен Ненов asen.nenov@iki.bg</p>	
<p>Ноу-хау център за алтернативни грижи за деца, Нов Български Университет</p>	<p>Д-р Галина Маркова - Дерелиева galina.markova.khc@gmail.com</p> <p>Д-р Радостина Антонова radostina@knowhowcentre.org</p>	
<p>Институт за икономическа политика</p>	<p>Ясен Георгиев y.georgiev@epi-bg.org</p>	
<p>Институт за зелена политика</p>	<p>Петко Ковачев kovachpetko@gmail.com</p>	